

Spicuiiri Economice

Adaus lunar la „Libertatea“.

Broșura 9.

Să ne întărim în orașe!

În aceste »Spicuiiri Economice« spuneam, chiar în cei dintii numeri ai lor, că o mare scădere a vieții noastre românești în această țară, e faptul, că ne lipsesc orașele românești. Și arătam ce am avea de făcut și cam unde.

Ne bucură faptul, că mai nou acest cuvînt îl vedem ridicat și de ziarele noastre de zi, cari și ele stăruiesc tot mai înteuțit pentru rînduirea muncii noastre obștești așa fel, ca să ajungem a avea cît mai curînd orașe de tot românești ori aproape românești.

Căci, zice »Românul« dela 26 Sept. n. c., dacă vom cerceta mai de-aproape lucrul, vom vedea, că suntem slabi în orașele, în care avem mai puține așezeminte românești de tot felul, deși poate poporul din jur e în măsură covîrșitoare romănesc. De pildă în Cluj, Dej, Timișoara, Orade, chiar Arad. Dimpotrivă, viața romănească e mai viuă, mai vîguroasă, pătura de cărturari e mai lucrătoare, în orașele în care avem număr mai mare de așezeminte romănești (însoțiri, bănci, întreprinderi, etc.).

De-aceia cere și numitul ziar cu stăruință: înființarea de așezeminte romănești, economice, culturale, sociale, de tot felul, prin orașe, făcînd să se adune și să trăiască în jurul lor Români neatîrnători, cari dau tărie vieții noastre în oraș.

Și iaca pentru ce mai ales se cere acest lucru: Din punct de vedere al răs_pîndirii neamului, lupta noastră merge dela sate spre orașe. Satele ne dau oamenii noi, ridicăți din popor, cari apoi se așează tot mai mulți la oraș.

Dar din punct de vedere al răspîndirii culturai și a înălțării sufletești, trezirea mulțimei vine dela orașe spre sate!

Unde dar viața românească în oraș e slabă, slabă e și puterea poporului nostru din jurul lui. Și întors.

Iaca pentru ce, e mare vorbă și mare chemare a neamului, să așezăm tot mai mulți fii cu carte și întreprinzători, ca măestri, ca neguțători, ca cărturari, ca oameni de bănci, ca oameni cu întreprinderi economice, prin orașe, ca să ajungem a avea cît mai repede orașe, în cari Românismul s'a împuternicit ori le-a chiar cucerit! Că altfel înflorierea sufletească și economică a satelor din jurul acestor orașe, prea înaintează încet.

O O O

„Țară de vînzare“...

O sperietoare a economiștilor maghiari ardeleni.

În Septembrie a avut loc la Cluj o mare adunare a marilor proprietari unguri ardeleni și a învățaților unguri ardeleni cari se îndeletnicesc mai mult cu treburile economice, — și anume i-a adunat buciumpul de alarmă al lui Tokai Lászlo și alți scriitori economici maghiari, care a scos o carte mare, de vre-o 16 coale de tipar, sub titlul „Țară de vînzare“, arătînd că, în ce privește pe Unguri, Ardealul s'ar putea numi o țară scoasă în vînzare. O vînd Ungurii și o cumpără Românii! Dl Tokai ține a ști, că în cei din urmă 10 ani de zile, Ungurii din Ardeal au vîndut peste 168 mii de jugăre de pămînt, pe care le-au cumpărat Românii, dînd pentru ele peste 58 milioane coroane. Și ei văd în asta o mare primejdie pentru viitorul Ardealului, căci, zic ei, a cui e pămîntul, a aceluia e țara! Și fiindcă văd că Ungurii tot scapă pămîntul din mâni și Românii îl tot cuprind, — strigă să le sară în ajutor statul și așezemintele bogate, biserici, societăți, etc. care să împedece trecerea gliei ungurești în mâni românești!

Apoi vezi aci ese copita adunării: Ca să stoarcă dela

guvern ajutoare de bani pe sama nemeșimii ungureși ardelenene ce scapătă, — și scapătă nu din vina Românilor, ci din netrebnicia proprie, că le place numai să petreacă și să risipească, nu să cruțe.

E înse foarte urît felul cum acești patrioți maghiari încearcă să ațîțe lumea maghiară contra Românilor: ei nu scot la iveală și cît pămînt a trecut dela Români la Uuguri, în același timp, — căci atunci ar scădea cifra mare de mai sus. Dar mai ales e urît următorul lucru, scos la iveală de dl Vas. C. Osvadă în o cercetare asupra cărții lui Tokaj: Acest domn, ca să arate primejdia cît mai mare, a pus, în lista moșiilor cumpărate de Români, pe cîte un cumpărător și de 2 și de 3 ori, cu aceeași moșie! L'a pus cu atîtea și atîtea jugăre cumpărate, pe pagina cutare, apoi peste alte 2—3 pagini l'a pus de nou, vorbind de altă comună în hotarul căreia acela are moșie. Și încă ceva: Aproape toate moșiile vîndute de Unguri în Ardeal, le ia ca cumpărate de Români, pe cînd adevărul e, că pe multe le-au cumpărat Jidanii, adică le-au rămas tot — în familie. Socotind așa, moșiile cumpărate de Români s'ar scărița aproape la jumătate din cît arată Tokaj și alți bălauri patrioți ce ne pismuesc pentru asta și nu știu cum să ne împedece pe viitor.

Dar și atunci e frumos că Românii nostri sporesc așa în avere, și Dzeu să le ajute numai! Căci a opri, a împedece această trecere de pămînt nemeșesc în mîinile Românești, merge greu de tot, e aproape peste putință Iaca de ce: Altcum dă folos pămîntul omului care el însuși și-l lucrează, și altcum celui ce îl lucrează prin alții! Și fiindcă Românii nostri își lucrează ei înșiși pămîntul, — lor li-se plătește mai bine ca altora să-l și cumpere. Și aci e puterea de cucerire a neamului nostru: Românul poate da pe pămînt mai mult decît cutare domn ce stă lingă el cu mîinile la spate. Iar dacă Românul dă mai mult, — apoi nu te teme de nu i-l'o da lui ori-care nemeș ce-i silit a vinde!

Să trăiți, iubiți cuceritori de țară, cum vă zic domnii

dela Cluj, voi dragi plugari români, — și unde numai vi se dă prilegiu, cumpărați, cu bună socoteală, și stăpiniți-l în pace. Și deo Dzeu să fie tot mai mult adevărat cu ce acești patrioți vă „învinuesc“ azi, că prea cuprindeți moșiil lor și că — a cui e pământul, a aceluia e țara!

O O O

De vorbă cu plugarii.

De preotul *Aurel Nistor*.

Dragi săleni! Imi crește inima de bucurie, cînd aflu, că tot mai mulți înși și tot mai cu drag cetiți foaia scrisă pentru voi, în care găsiți afară de înfîmplările din cea lume mare, și niște cărticele economice, aceste „Spicuri“. Vin să stau și eu cu voi de vorbă prin aceste cărticele, grăind despre treburi economice. Să nu gîndiți că vă dau sfaturi mari, scoase din cărți, cu cari nu vă procopșiți! Nu vă dau decît sfaturi apropiate de viața voastră de toate zilele, după cari să aveți pe ușor folos!

Nu vreau să pășiți și voi ca plugarul din poveste cu cîteva sute de jugăre, care își bătea mereu capul cum ar face el să aibă un cîștig foarte mare de pe pămînturile sale! Își aduce cărți nemlești, ungurești, de toate. În una din ele cetește el, de ce folos mare e pentru plugărit guno-irea cu gunoiu măestrit, adus dela fabrică! Își și aduce și-pe lucru băete! Pe cînd împrăștia mai bine, iată vine un prietin, tot plugar. Cesta își bate peptul de mîndru, că a aflat „leacul de îmbogățire“ — și zice cătră prietinul sosit: „Ian vină, frate, și vezi și tu, cît de tare a înaintat azi plugăria! Nu ne mai trebuie gunoiu dela vite, ca să îngrășăm pămîntul! După asta aduc gunoiul din fabrică, îl pot aduce în buzunar!“ Știi ce i-a răspuns pretinul? „Bagă de samă frate, să nu duci cumva și roada de pe cîmp tot în buzunar“.

Și bine i-a răspuns. Cu asta nu vreau să zic, că nu ar fi de folos gunoiul măestrit! Doamne ferește!

E de mare folos! Dar sunt alte lucruri, cu mult mai de mare folos, cari trebuie să le faci mai înainte, și nu-mai după aceea să te gîndești la gunoiul măestrit! Să-l folosească plugarii mai înaintați, cari lucră cu mult mai bine pămîntul ca noi Români! L'om folosi și noi, cînd

vom ști să lucrăm mai cu cap și mai cu folos! Să ne lăsăm noi întâi de multele greșeli ce le facem în plugărit, și apoi va veni ea vremea și de gunoiul măestrit! Întâi să știm grijă mai bine gunoiul de vite, în grajd, în curte, pe câmp; să știm grijă mai bine pământul, să prăsim vite mai frumoase și mai bune, să ne facem rost de unelte mai bune și mai folositoare!

Cum să se gîndească un econom la gunoiu măestrit, din fabrică, și el încă nu și samănă bucatele cu mașina de sămănat?, dacă el nici nu a auzit de tăvălug; dacă nu-și ară locurile de toamnă; dacă nu samănă trifoiu, luțernă, sfecele de nutreț, și altele multe?

În sfaturile mele economice voi lua pildă dela Sașii din Țara-Bîrsei, căr sunt cei mai buni plugari. Vă voi ura cum fac ei, ca să luați pildă de urmat și voi! Și să nu credeți că nu i ar putea ajunge în plugărit pe Sași și Românii noștri! De pildă: în Țara-Bîrsei au început și plugarii români să-și lucreze pământurile ca și Sașii. În multe părți au și Românii noștri tot atîta pămînt și tot așa de bun, ca și Sașii, și totuși ce deosebire între plugăritul lor și al nostru! Un plugar sas cu 20 jugăre de pămînt (de cîte 1600 stînjini pătrați) poartă o economie tot așa de mare și bună, ca un plugar de ai noștri cu 40—50 jugăre! Știu sate de-ale noastre, unde sunt unii plugari români cu cîte 30—40—60 jugăre de pămînt și nu sunt plugari mari, ci de au 10—15 vite cu totul! De vrem să nu fim tot coada, să ne uităm cum fac și cum lucră alții și să facem și noi ca ei! Ascultați sfaturile economice, ce vi-le dau, și de le veți urma, mult folos de ele veți avea! Voiu închepe cu sfatul:

Să facem arături de toamnă!

O mare greșală fac cei mai mulți din oamenii noștri dela sate, că nu fac arături de toamnă! De ce nu fac? Pentru că cei mai mulți cred, că arătura de toamnă nu e de lipsă. Foarte greșit! De nu ar fi de lipsă și de mare folos, oare ar ara Sașii de pe Țara-Bîrsei pământurile lor toamna? Credeți că ei nu au alt ceva de lucru toamna? Ei atîta au de lucru toamna, de nu știu unde le stă capul! Au de scos sfecelele (napii) de zahar, să-i curețe de foi, să-i ducă la fabrica de zahar, să adune foile și cocenii dela sfecele grămadă, să le așeze pe iarnă, să scoată sfecelele de nutreț, picioicile, să culeagă cucuruzul, să să-

mene bucate de toamnă; să-și aducă dela fabrica de zahar rămășițele dela sfeclă! Unde mai pui, că de cu vreme pun vite pe îngrășat, dîndu-le o grămadă de lucru! Și cu toate acestea, ei, întrucît se poate, își ară toamna toate locurile nesămănate! Cine nu crede, să poftască prin Novembre să facă o primblare prin țara Birsei, va vedea numai locuri arate sau deja sămănate cu grîu, sau de cele cu trifoiu din anul trecut! Rar vei vedea miriște sau coceniște de cucuruz sau alt loc gol nearat! Sasul dă bucuros la muncitor cîte 60 cor. ba cîte odată și 80—100 cor. pentru un jugăr de sfeclă de zahar, ca să le scoată și curețe, numai să nu fie împedecat în lucrările sale de toamnă, dintre cari cel mai însemnat e — să facă arături de toamnă!

Plugarii buni zic: „arătura de toamnă, e ca o jumătate de gunoie!”

Iaca de ce: Ca să iasă pita bună, așa că-i nu e destul ca să fie făina bună? Poți pune făină de cea mai albă și bună, dacă nu pui numai atîta apă și sare cîtă trebuie, dacă nu frămînti aluatul atîta și așa cum trebuie, dacă nu arzi cuptorul la vreme și așa cum trebuie..., pita nu ese bună! Nu mîncăți de multe-ori pită albă și rea? Și pita neagră poate fi bună, dacă e făcută cum trebuie!

Așa e și cu pămîntul! Poate fi el pămîntul cel mai bun și mai gras, poți să-l gunoești cît îi vrea, că dacă nu-l frămînti (ca și pita) cum trebuie și atunci cînd trebuie, tot nu prăsești pe el bucate bune și frumoase! Nu e destul să fie pămîntul gros și bine gunoit! Să nu stea gunoiul în pămînt ca într'un magazin închis, ci așa, ca bucatele sămănate să-l poată folosi, ca să se întărească și să aducă roadă! Mai bine pot folosi bucatele grăsimă din pămînt, dacă pămîntul acela e bine mărunțit și reven, dacă îl poate străbate ușor căldura, gerul, și apa! Acestea chiar de atîta folose sunt ca și gunoiul, ba încă și mai mult! Căldura nu poate străbate în pămînt și nici gerul de iarna, ca să mărunțiască pămîntul, dacă e pămîntul indelat!

De aceea trebuie arat pămîntul toamna! Atunci el peste iarnă ia apă destulă din zăpadă, degeră și prin aceasta să mărunțește, cu un cuvînt, se dospește, ca și aluatul de pită!

Pămîntul ne-arat de toamnă, se îndeasă și mai tare peste iarnă, apa străbate greu în el și cîtă străbate îl ține

ca clisa, așa că primăvara trebuie să aștepți până-l poți ara, ca să sameni în el! Și și când îl ari, nu se mărunțește destul, pe lângă că poți sămăna cu mult mai târziu, decît dacă l'ai fi arat de cu toamnă!

Dar cum e cel arat de cu toamnă? Brușii se umplu cu apa din zăpadă, gerul îi creapă în mii de bucățele, de se fac ca cenușa! Primăvara, fiind pămîntul mărunt, să uscă deasupra iute, de soare și de vînt, așa că n'ai decît să'l grapi, fără să'l mai ari și poți sămăna orz, ori ovăs! Pe cînd vecinul tău, care nu a arat de cu toamnă, va merge să-și samene ovăsul, pe atunci al tău e răsărit frumos! Seceta, care de obicei e prin Maiu, găsește ovăsul tău întărit, de n'are habar, iar pe al lui îl nimicește!

În cărticica viitoare voi arăta, cum și cînd să arăm toamna, ca să fie bine?

O O O

HOLERA

În țară la noi, ca și în vecina Romănia, colera încă tot nu vrea să înțeze. Dăm drept aceea aci unele lămuriri științifice asupra boalei și a apărării de ea.

Colera e boală lipicioasă care umple de groază ținuturile în cari și-a pus piciorul. Mai în vară se iviseră numai cazuri singuratice, dar apoi s'a vădit, că primăjdia e cu mult mai mare. Arătarea hidoasă, care s'a ivit pentru a mări încă suferințele celor ce au purtat războiul în Balcani, cresc paș de paș, întocmai ca un balaur, care și-ar scoate pe încetul capul din pămînt, pentru ca iute și de grabă să ni-se înfățișeze în mărimea sa îngrozitoare. Adevărat că s'au luat toate măsurile de apărare împotriva acestui dușman, — cu ce sfîrșit însă, vom vedea.

Precum să știe cele dintîi semne ale holerei sunt vărsăturile și diareea. Din pricina acestora, trupul bolnavului în scurtă vreme sărăcește în apă și în răstimp de cîteva ceasuri, apa din el scade într'atîta, că sîngele se îngroașe și aleargă anevoie prin trup. Firește că cu chipul acesta slăbesc toate părțile trupului și așa se întîmplă apoi

că inima nu mai e în stare să împingă sîngele pînă în vinele cele mai mici. Inima otrăvită se adună nebunește de 2—3 ori mai des ca în stare sănătoasă, dar și cu o putere de 10—15 ori mai mică, așa că uneori abia mai are tăria să trimită sîngele gros, cleios și negru, pînă în plămîni. Răsufările sunt de 2—3 ori mai numeroase, uneori adînci, dar sunt fără nici un folos, căci prin vasele plămînilor nu mai trece decît puțin sînge și și acesta stricat. Rinichiile nu mai lucrează cum s'ar cuveni, așa că otrăvurile pe cari mai înainte le îndepărtau, acum rămîn în trup pentru ca să mărească otrăvirea pricinuită de microbii holerei (microbi sunt nește ființe mici de tot, cari pricinuesc o mulțime de boale îndată ce străbat în sînge). Urmarea neapărată a acestei lipse de apă în sînge, este setea nebună, arzătoare, nesățioasă, pe care o simte bolnavul, sete care cu nici un leac, cu nici un chip, nu poate fi potolită.

Mai la început oamenii umblau să vindece holera prin aceea, că turnau apă în bolnav, o încercare tot atît de puțin ducătoare la scop, ca și cea de mai tîrziu cînd băgau apă de-adreptul în vinele bolnavului, cu gîndul de a împiedeca în chipul acesta îngroșarea de sînge aducătoare de moarte.

Astăzi încercările de vindecare ale holerei se fac cu apă sărată, astfel, că doctorii injectează (împung și improașcă) apă sărată în sîngele bolnavului. Mijlocul acesta de vindecare s'a încercat și pe vremea holerei în B-pesta (1892) și se întrebunțează astăzi pretutindeni cu sîrșit destul de frumos. Unde mai nainte dintre o sută de bolnavi, mureau 80, astăzi abia mai mor 25—30.

Holera, această boală epidemică lipicicasă a venit pentru întăia oară în Europa pela 1820. Patria ei e India, mai ales ținuturile mlăștinoase dela gurile Gangelui, de unde nici odată nu lipsește. De acolo mai în fiecare an, odată cu anotimpurile călduroase, odată cu soarele și zilele frumoase, în timpul primăverii mai cu seamă, ea pornește în că-

torie în restul Indiei. Se oprește și cercetează în deosebi orașele mari, locurile unde e multă sărăcie, mulți nevoiași, ținuturile unde se țin târgurile anuale, locurile sfinte unde la anumite zile se adună să se închine sute de mii de credincioși, veniți din cele mai depărtate unghiuri ale țărilor. Porniți dela sute și mii de kilometri, pe jos, sau după călătorii cari țin săptămîni uneori, ajung hămesiți de foame și de sete, istoviți de oboseala drumurilor nesfirșite, neumbiate, și acolo negăsind nici un adăpost, sunt siliți să poposească afară pe pămîntul gol, umed, mlăștinos, sub arșița dogoritoare a soarelui, sau sub loviturile biciuitoare ale ploilor. Mai puțini sunt aceia cari au norocul, sau mai bine zis nenorocul, să și adăpostească trupul chinuit în v'ro colibă strîmtă, murdară, umedă, întunecoasă. Dreptcredincioșii veniți cu inimă curată, cu nădejdea că-și vor ispăsi păcatele vieții lor chinuite, că-și pregătesc astfel sufletul pentru viața viitoare, nu știu nenociții, că pregătesc mai curînd aci pe pămînt rolul vieții celei mai ucigătoare dintre boli, rolul holerei. Acolo, în bălțile și mocirlele întinse bacilul holerei își găsește hrana cea mai potrivită: găsește lume îngrămădită, proastă, murdară și adaugînd la toate acestea lipsa de hrană potrivită, se înțelege, că în cîteva zile epidemia atinge culmea puterii sale nimicitoare!

Din părțile acestea holera pornește cîte-odată către Europa și celelalte părți ale lumii, și cu toate măsurile de apărare ce se iau pe la noi împotriva ei, ea își cere jertfele sale, secerînd sute și mii de oameni, lăsîndu-i să moară de o moarte urtă fără păreche.

Bolnavul ajuns în ghiarele holerei, se zbate în chinuri de nedescris. Singur creierul mai lucrează la început, numai judecata mai e păstrată. Crampele (zgîrciurile) și setea par'că nu erau destul de chinuitoare, trebuie ca holericul se fie martor la nimicirea propriului său corp, să-și vadă moartea cu ochii, să se vadă părăsit de toți, negreșit și de acei pentru cari a muncit o viață întreagă. Să ajungi să fugă toți de tine ca de moarte, să nu-ți poți îndulci cele

din urmă clipe ale vieții, dezmerdindu-ți privirile în privirile duioase, pline de desnădejde ale neamurilor și prietenilor!. Nu știu ce ar putea fi mai dureros, mai chinător.

În cele din urmă bolnavul are înfățișarea unui cadavru, care-ți insuflă nu milă sau tristeță, ci spaimă, dezgust, mai păstrează în el moartea înspăimântătoare, — moarte care pîndește cel mai mic prilej să se prindă de alții, să-și poată sătura astfel pofta nesățioasă, distrugătoare a vieților omenesti.

Bacilul holerei este o ființă tare gingașe, care se prăpădește iute, așa că e aproape cu neputință să capete cineva holeră prin răsufărare. Cercetările au arătat mai departe, că nu se află baccili de holeră nici în scuipatul și nici în aerul răsufat de bolnavi, așa că te poți apropia de bolnav fără nici o primejdie. Dimpotrivă sunt tare primejdioase toate materiile, cari vin din intestinele (mațele) bolnavului și de acestea trebuie să te păzești ca de foc! Mai bine te poți apăra, dacă beai și te speli numai cu apă fiartă, mîncînci numai mîncări fierte și te păzești de poame crude. Înainte de mîncare îți speli mîinile și peste tot nu atingi mîncarea cu mîna, ceea ce e ușor de făcut.

Luată odată aceste măsuri, ești destul de apărat împotriva unuia dintre cei mai scirboși dușmani.

O O O

Din Romănia.

Starea obștiilor sătești de arîndare.

Se știe că în Romănia, guvernul a pus la cale de vre-o 6—7 ani încoace, un lucru cuminte printre săteni: Pân'atunci marile moșii ale boierilor ca și ale corporațiilor, le lua în arîndă de regulă un om (de cele mai multe ori Grec ori Evreu, care de care mai fără inimă față cu poporul lucrător), și apoi acesta dădea moșia în subarîndă, în parțele mici, țaranilor, cam cu preț întreit pe cît avea el de plătit stăpînului moșiei.

De 5—6 ani însă, statul a venit cu lege prin care face cu putință ca țăranii să iee singuri, de-adreptul dela stăpîn, moșia în arîndă. Asta așa, că se însojesc între sine în o așa zisă: *Obștie sâtească* și sfînd toji la olaltă buni unul pentru altul, — iau moșia și cîștigă ei singuri tot, fără a mai împărți cu arîndașul mijlocitor.

Aceste obștii, precum scriu mai nou foile din Țară, înfloresc și aduc roadă neașteptat de mulțumitoare poporului econom din România, căci l'au făcut se fie mai întrepriinzător, mai bun cîștigător, să înlătore dintre el și proprietar pe trîntorul mijlocitor care lua zmfînina ostenelelor lui. Azi, după venirea în ființă a acestor obștii, poporul din Țară e cu totul altul și starea lui se schimbă la față în spre bine, văzînd cu ochii!

*

Din noul hotar. România cuprinzînd dela Bulgaria Cadrilaterul, Turtucaia-Dobici-Balcic, cu aproape 8000 de kilometri pătrați, a luat în stăpînire un cap de țară în care locuitorii se deprind mai ales cu agricultura (plugăria și creșterea vitelor). Cu rodul cîmpului apoi se face negoț de bucate pe picior destul de mare prin portul Balcic, dar mai ales prin Varna. Că Bulgarii spre Varna îndrumaseră acest negoț. Orașul cel mai viu și mai mare în acest cap de țară, e Dobrici-ul, cam la mijlocul lui. Spre Dobrici trăgea tot ținutul cu bucatele, de aci duce o linie ferată pân' la Varna, — singura linie ferată în așazisul cadrilater.

Acum România va da altă îndrumare, altă scurgere negoțului cu bucate și de ori-ce fel din cadrilater, anume va împedeca ducerea lui spre portul bulgar Varna și îl va îndrepta întreg spre portul azi românesc Balcic și Constanța, cum și spre Mangalia, îndată ce va fi pus și acest port în altă rînduială.

Această îndrumare o va da prin croirea nouelor drumuri ferate cu care România va înzestra noul cap de țară, — căci Bulgarii nu au făcut deloc căi ferate pe aci. Ba nici drumuri de țară de dai Doamne. Tocmai se

plîngea un gospodar din cadrilater cătră un ziarist din București, că guvernul bulgar n'a tras nici drumuri petruite decît foarte puține în cadrilater, pe cele multe le-a lăsat în grija comunelor, iar comunele au dechis drumurile așa, cum le fac ele, pe care cite 6 luni pe an, în timpul ploilor, nu le poți folosite deloc, sau mai deloc.

Toți locuitorii privesc cu nădejdi spre noua stăpînire care să le inzestrece și țara lor cu drumuri de țară în bunăstare, întărite, petruite, și mai ales cu linii ferate, cari se ajute înflorirea țării.

Și guvernul român are să le și facă toate astea. Numai acum a luat un împrumut de 250 milioane, pentru a trage un pod nou peste Dunăre și apoi a strătaia țara cu linii ferate și a pune porturile Mangalia și Dobrici în stare bună.

România și starea vistieriei sale.

Cîștigul cel mare al Țării din trimiterea de mărfuri în afară. — Budgetele ei încheiate tot cu prisos.

În articolul din Nro trecut, vorbindu-se de statele din Balcani, să arată cărui stat în ce-i stă puterea? În plugărie, în negoț, în meserii istețe. Dar cheia care arată puterea economică, chiar bunăstarea statului, o al asămînînd sumele ce țara le capătă pentru mărfurile trimise în afară, și cele pentru mărfurile aduse din afară. Cu cît un stat trimite mai mult în afară, cu atît îi curg mai mulți bani din afară în țară, și cu atît îi rămîn buzunarele mai pline, să îmbogățește, se întărește, înflorește.

Toate statele balcanice r ai mulți bani dau pe ce aduc din străinătate (pe ce ele cumpără) decît pe ce trimit în străinătate (pe ce ele vînd). De aceea nici înflorirea lor nu dă nainte, decît încet de tot! Singură România a se află în starea fericită de a căpăta mai mult decît ea dă, pentru mărfurile ieșite și cele intrate în țară. De aceea ea a și luat în timpul din urmă un mare avînt în bunăstare. Iacă într'a-devăr ce spun cifrele în privința asta :

In anul:	A adus din afară:	A trimis în afară:	Ciștig de schimb:
1902	Lei 237 milioane	358 milioane	121 mil.
1903	» 248	» 374	126 »
1904	» 246	» 355	109 »
1905	» 231	» 261	30 »
1906	» 278	» 457	179 »
1907	» 292	» 491	199 »
1908	» 307	» 551	247 »
1909	» 446	» 379	67 »perdere.
1910	» 458	» 465	7 »
1911	» 515	» 616	102 »

Adecă în 10 ani de zile, Țara a avut un singur an în care a vărsat și ea mai mulți bani în afară, decât a adus în lăuntru! În 1909, cu pierdere de 67 milioane între vânzare și ciștig: încolo tot cu zecile, ba mai ales cu sutele de milioane mai mulți bani îi intră în Țară decât ies!

Negoțul de trimis în afară (exportul) este marele izvor al propășirii românești! El se împarte în patru ramuri mari: grânele și derivatele lor, petrolul, lemnele și în urmă legumele, florile, semințele, etc.

Grânele fac două treimi din total. Industria petrolului însă crește cu cea mai mare iuțeală și ea ține locul al patrulea în producția de petrol din toată lumea! Numai Statele-Unite, Rusia și Indiile neerlandeze, sunt naintea României cu negoțul lor de petrol!

Frumoase sunt și bugetele Țării (cumpăna cheltuelilor și venitelor ei). Gloria acestor bugete este șirul neîntrerupt de prisosuri (ciștiguri ce întrec cheltuelile). Iată-le:

In 1902	Țara a avut cu	21 milioane	mai mari	venite ca	cheltueli
» 1903	» » » »	32	»	»	» » »
» 1904	» » » »	28	»	»	» » »
» 1905	» » » »	6	»	»	» » »
» 1906	» » » »	45	»	»	» » »
» 1907	» » » »	53	»	»	» » »
» 1908	» » » »	62	»	»	» » »
» 1909	» » » »	51	»	»	» » »
» 1910	» » » »	41	»	»	» » »
» 1911	» » » »	58	»	»	» » »
» 1912	» » » »	90	»	»	» » »

Să vede marea tărie economică a Țării și din faptul,

că de pildă acțiunile »Băncii Naționale«, cea care dă și banii de hirtie, — și a căror preț nominal (după numirea lor dintru început) era 500 Lei (cinci sute), azi să vînd cu 5.700 (cinci mii șapte sute)! Că așa a înaintat și banca în bunăstare, ca și Țara pe care o slujește.

ȘTIRI ECONOMICE.

Altoi va împărși în curînd, doar la începutul lui November, „Reuniunea Economică“ din Orăștie, între membri din Căstău. Credem că vre-o 7—800 de altoi. E un gînd bun al acestei Reuniuni, de a duce așa multe altoi deodată într'un sat, făcînd să simțã din greu economii, cînd pomii vor fi de roadă, folosul acestor puneri de altoi.

O moșie nemeșască, licitată de nou. În 15 Oct. s'a vîndut prin licitațiune publică moșia mare, de peste 1021 jugăre a baronului Kemény din Minthia (comit. Hunedoara). A cumpărat-o Banca Altruistă din Pesta cu 693.000 coroane, cît aveau de căpătat Magy. Jelzálog Hitelbank-ul din Pesta și banca ung. din Vașarheiu, — iar alți creditori cu alte pre-o 400.000, să rămînă de pagubă. Bar. Kemény a căpătat această moșie curată de datorie nainte cu vre-o 15 ani, dar bîgîndu-se în întreprindere cu fabrica de mașini din Deva, asta l'a ruinat și acum a rămas și fără fabrică și fără moșie. Altruista Bancă a luat moșia pe sama unui alt nemeș, pentru groful Horváth Toldi. Dar pentru partea din Minthia, se bagă postofert de cătră groful Gyulai Sándor. Așa va urma o nouă licitație.

*

„Meritul comercial și industrial“, este numele unei medalii ce se împarte în România, la propunerea ministrului de comerț, printre acei cetățeni, cari s'au osebit oarecum prin vrednicia lor ca negustori, ca meseriași, ca fabricanți sau în alt fel pe tărîmul economic și financiar (de bancă). În toamna asta Regele Carol, împărțind în Țară aceste medalii de vrednicie, a împărțit și unor Români din Ardeal și Ungaria, propuși ca avînd vrednicie pe tărîmul

economic-financiar ori comercial dela noi. S'a dat anume această medalie dlor: Alex. Lebu, mare proprietar în Sibiiu și președinte al Direcțiunii „Albinei“, I. I. Lăpădatu, directorul „Băncii românești de asigurare“, Dr. Coriolan Pop, dir. băncii „Bihoreana“ din Oradea-Mare, Sava Raicu, direct. „Victoriei“ din Arad, și Ioan I. Vulcu, mare negustor în Orăștie. Prin asta s'a împărțit și economia și negoțul românesc din Ungaria de o potrivită luare aminte.

*

Sărbătorirea unui muncitor neobosit. Dl Victor Tordășianu președintele Reuniunii meseriașilor români din Sibiiu, petrecînd în Septembrie cîțva timp în Viena, pentru a-și vedea de sănătate, — cînd s'a făcut bine de tot, a fost frumos sărbătorit de o ceată de Români însuflețiți și atenți din Viena. Președintele meseriașilor români din Viena a pus la cale în 13 Sept. o întrunire a Românilor vienezi, intelectuali și meserieși, pentru a prăznuî într'o seară munca dlui V. Tordășianu. S'au întrunit număroși fruntași și în veselie au sărbătorit lucrarea cea de ani îndelungați și de o stăruință vrednică de admirat a dlui Tordășianu. Au vorbit în onoarea lui, dnii: Vitencu, președintele „Clubului Român“, Lazar Popovici, arătînd însemnătatea meseriilor și meritele dlui Tordășian în dezvoltarea meseriei române în Sibiiu, osebindu-o de meseriile streine și aducîndu-o la multă mîndrie de sine, pâr. protopop militar P. Boldea, Dr. Iuliu Crișan, Aurel C Popovici și alții. Felicităm și noi pe cel sărbătorit, căci cu adevărat — vrednic este!

*

Două expoziții ale Reuniunii române agricole sibiene. Comitetul central al acestei Reuniuni aranjază: Duminecă, la 13/26 Octomvrie c. în comuna Alțina (cercul Nocrich) a 25-a expoziție de vite de prăsilă. La expoziție iau parte locuitorii români din Alțina, Bendorf, Chirpăr, Nocrich, Marpod, Ilimbav, Fofeldea și Țichindeal. cu vitele lor cornute și oi (capre nu). Se împart 52 de premii în sumă totală 300 cor. și anume în grupa I. Bovine de prăsilă (rase indigenă și străină) și grupa II: Oi de prăsilă, etc.

Luni, la 14/27 Octomvrie (ziua Cuvioasei Paraschiva) va aranja a 8-a expoziție de copii în comuna Răhău, (lîngă Sebeșul-săsesc). La expoziția de copiii iau parte numai copiii din Răhău în vîrsta de 1—4 ani. Expoziția se ține în salele școlii cu începere dela ora 10½ a. m. Se

vor împărți 50 premii, în sumă de 250 cor. la care dăruiește Comuna politică Răhău 100 cor., băncile: „Sebeșana“ și „Agricola“ din Sebeșul-săsesc, cum și Reuniunea agricolă, cîte 50 coroane.

Comitetul Reuniunii pune, din acest prilej, temeiul cu 20 cor. la „Fondul de ajutorare al femeilor lăuze, dar sărace din Răhău“, apoi va împărți tăblițe cu regule scurte despre creșterea, îmbrăcăminte, nutrirea etc. copiilor, cari se vor da părinților spre a le atrna pe pereți în case.

*

Cucuruzul în Ungaria este ăstan, după știrile date din ministeriu la mijlocul lui Octobrie, mai mult ca ori-și-cînd! În 1910 fusese mai mare rodul, dînd 47 milioane măji metrice. ăstan trece peste 49 milioane. Dar ăstan nu ca semn că pămîntul a rodit mai bine ca în alți ani, ci fiindcă în urma toamnei trecute rele, rămînînd multe pămînturi de grîu nesămănanate, în ele s'a sămănat în primăvară cucuruz. Altfel rodul a fost, luată țara peste tot, sub 11 măji pe jugăr, iar în 1910 a fost peste 11 măji cu o treime.

Socolind Ardealul deosebit, apoi aciicoana e mai slabă, ba slabă de tot: În Ardeal prețuind toată roada la un loc, abia a ieșit 5 măji și jumătate de cucuruz pe jugăr, față de 11 din țară peste tot. Pe alocurea cucuruzul e încă și la mijlocul lui Octobrie, verde. Și a rodit (în Ardeal) mai puțin ca anul trecut: în comitatele Alba-inf., Brașov, Ciuc, Făgăraș, Treiscaune, Tîrnava-mică, Cluj, Turda, Turda-Arieș și Odorhei. Ceva mai bun rod de cucuruz ca anul recut dau comitatele: Bistrița Năsăud Tîrnava-mare, Hunedoarei, Sibiu și Solnoc-Dobica.

Piața de bucate

după Bursa din Budapesta:

Grîu	Cor.	21—22
Săcară	„	15 $\frac{1}{2}$ —16 $\frac{1}{2}$
Orz	„	14—15
Ovăș	„	14 $\frac{1}{2}$ —15 $\frac{1}{2}$
Cucuruz	„	14—15

Piața Orăștiei: Grîu 20—21—; Săcară 19—; Cucuruz 16—17— pentru cîte o maje-metrică (100 kg).

„Tipografia Nouă“, I. Moja, Orăștie.